

УДК 65.011:656.2
JEL B41, D60, F63, M21

Т. П. Яхно

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Львівського торговельно-економічного університету, м. Львів
e-mail: tetis74@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8683-3315>

ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ВНЕСКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

Зосереджено увагу на розробленні методичного підходу до оцінювання внеску соціальної відповідальності бізнесу в результати соціально-економічного розвитку як господарської системи будь-якого адміністративно-територіального утворення (місто, район, регіон), так і національної економіки країни загалом. Сформульовано принципи, на яких має ґрунтуватися організація та проведення такого оцінювання, та описано основні його етапи. Визначено, що для оцінювання внеску конкретних бізнес-структур у результати соціально-економічного розвитку господарської системи або адміністративно-територіального утворення, або національної економіки країни загалом необхідно використовувати систему з трьох груп показників, які відображають економічний, бюджетний і соціальний ефекти. Визначено, що розраховані показники дають можливість порівнювати між собою різні структури бізнесу з точки зору їх внеску в розвиток місцевої громади та суспільства загалом і сприяють зростанню їх іміджу як в органах влади, так і серед населення регіону і країни загалом.

Ключові слова: соціальна відповідальність, бізнес, форми соціальної відповідальності, національна економіка, господарська система, соціально-економічний розвиток.

Yakhno T. APPROACH TO ESTIMATION OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS IN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY OF THE COUNTRY

The article focuses on the development of a methodical approach to assessing the contribution of social responsibility of business to the results of socio-economic development as an economic system of any administrative-territorial entity (city, district, region) and national economy as a whole. The principles the organization and carrying out of this assessment should be based on are outlined, and the main stages of it are described. The authors emphasize three approaches to the assessment of corporate social responsibility of particular business structures. The paper indicates that corporate strategy for the development of business structures should meet and contribute to the achievement of the main goal, which stands both for the system as a whole and for the subsystem located in the hierarchy of management at a higher level. Taking into account that the main objective of the socio-economic development of the national economy of Ukraine in the conditions of the formation of a post-industrial society is to increase its competitiveness and growth, it is absolutely logical to define priority strategic tasks, which will determine the direction of social responsibility measures of business and its contribution to socio-economic development. In order to assess the contribution of particular business structures to the results of socio-economic development of the economic system or of the administrative-territorial entity or national economy of the country as a whole, it is necessary to use a system of three groups of indicators that reflect: economic, budgetary and social effects. The paper proves that the calculated indicators make it possible to compare different structures of business in terms of their contribution to the development of the local community and society as a whole and promote the growth of their image, both in the authorities, and among the population of the region and the country as a whole.

Keywords: social responsibility, business, forms of social responsibility, assessment, national economy, economic system, socio-economic development.

Постановка проблеми. Останнім часом все більш помітним є зростання зацікавленості суспільства та бізнес-спільноти до проблем соціальної відповідальності бізнесу, що призводить до появи великої кількості підходів і методів її оцінювання. Водночас, підтверджуючи думку про важливість реалізації різноманітних заходів соціальної відповідальності, яка, без сумніву, є основною передумовою ефективного функціонування не тільки підприємств у майбутньому, а й важливим чинником соціально-економічного розвитку національної економіки, вчені вказують на складність оцінювання результатів соціально відповідальної поведінки бізнесу. Так, Ф. Котлер зазначав, що вигоди, пов'язані

з соціальною корпоративною відповідальністю, досить складно, а іноді і неможливо виміряти. Враховуючи, що більшість компаній дотримуються принципу нерозголошення інформації про витрати на таку діяльність, оцінити окупність інвестицій у соціальну корпоративну відповідальність досить важко [10, с. 32]. Але таке оцінювання потрібне, важливе і дуже актуальне, адже його результати надають можливість формувати не тільки основи стратегії діяльності підприємства, а й стратегію соціально-економічного розвитку як на рівні господарської системи будь-якого адміністративно-територіального утворення, так і національної економіки країни загалом.

Аналіз останніх досліджень. Проведений аналіз низки інформаційних джерел дає підстави говорити, що основи оцінювання рівня соціальної відповідальності визначено, по-перше, міжнародними стандартами (Глобальна ініціатива з надання звітності (Global Reporting Initiative, GRI) та Account Ability 1000 (AA 1000)); по-друге, що стосується України, то адаптованим до вітчизняних умов господарювання є Проект Експертної ради Форуму соціально відповідального бізнесу України «Соціальна відповідальність: принципи та рекомендації щодо звітності» [5; 8; 14; 15].

Втім, науковці не припиняють пошуки у цьому напрямі. Постійно з'являються публікації, присвячені новим пропозиціям щодо підходів і методів оцінювання соціальної відповідальності бізнесу. Так, розробленню методик оцінювання корпоративної соціальної відповідальності присвячені роботи зарубіжних вчених (Дж. Вайс, Д. Віндзор, Т. Доналдсон, А. Керол, Р. Каплан, Д. Нортона). Відомі в економічній літературі методи оцінювання корпоративної соціальної відповідальності відображені в роботах російських вчених: В. О. Бахметьєва, В. Б. Вязового, С. Ф. Гончарова, О. Д. Зарецького, Л. М. Нікітіної, К. О. Руденко. Що стосується українських вчених, то серед наукових здобутків у цьому напрямі варто відзначити роботи В. Воробей, І. Журовської, О. Буян, О. Березіної, Д. Баюри, О. Ворони, О. Черних, Л. Грициної.

Незважаючи на значну кількість досліджень у цій сфері, досить обмежено представлені роботи, в яких надано рекомендації щодо формування оціночних показників соціальної відповідальності, які б дозволили оцінити не тільки рівень соціальної відповідальності бізнесу, але й його внесок у результати соціально-економічного розвитку як господарської системи будь-якого адміністративно-територіального утворення (місто, район, регіон), так і національної економіки країни.

Мета статті – окреслити особливості оцінювання внеску бізнесу через реалізацію концепції соціальної відповідальності в результаті соціально-економічного розвитку господарської системи будь-якого адміністративно-територіального утворення та національної економіки України і визначити методичні засади такого оцінювання.

Основні результати дослідження. Оцінювання внеску бізнесу, який функціонує на території конкретної країни, зокрема України, в результаті соціально-економічного розвитку господарської системи певного адміністративно-територіального утворення або її національної економіки має ґрунтуватися на оцінюванні рівня соціальної відповідальності поведінки конкретних бізнес-структур, тому що знання такого рівня дозволяє здійснити порівняння діяльності різних компаній за цим параметром і конкретизувати їх роль і значущість впливу на покращення умов життєдіяльності та рівень добробуту населення як конкретного міста, району та області, так і країни загалом.

З цієї метою нами було проведено дослідження та аналіз низки літературних джерел, що дозволило зробити певні висновки та сформулювати принципи, на яких мають ґрунтуватися організація та проведення оцінювання рівня соціальної відповідальності бізнесу та його внеску в результати

соціально-економічного розвитку господарської системи певного адміністративно-територіального утворення або національної економіки країни загалом.

По-перше, приймаючи рішення щодо вибору підходу до оцінювання рівня соціальної відповідальності конкретних бізнес-структур, слід звертати увагу на те, що нині найбільшого поширення отримали три підходи до оцінювання корпоративної соціальної відповідальності конкретних бізнес-структур. Найчастіше мова іде про мінімалістичний, спрямований і комплексний підходи (табл. 1).

Таблиця 1
Підходи до оцінювання корпоративної соціальної відповідальності бізнесу

Підхід	Характеристика
Мінімалістичний	Передбачає дослідження та оцінювання тієї соціально відповідальної компанії, що дотримує передбачені законом зобов'язання: виробництво якісних товарів і послуг; сплату податків; виплату гідної заробітної плати; дотримання трудового, екологічного, антимонопольного законодавства, прав людини відповідно до чинної конституції країни
Спрямований	Заснований на виділенні одного або декількох напрямів корпоративної соціальної діяльності як ключових і передбачає оцінювання таких сфер діяльності соціально відповідальної компанії: трудові відносини, дотримання прав людини, добровільні ділові практики, корпоративне управління, взаємовідносини зі споживачами, довкілля та ресурсозбереження, благодійність, вплив на місцеві громади та ін. У цьому випадку проводиться оцінювання благодійних витрат, показників з охорони та безпеки праці, впливу на місцеві спільноти та ін. як самостійний вид оцінювання
Комплексний	Заснований на холистичному уявленні про корпоративну соціальну відповідальність, що обумовлює вимірювання великої кількості соціальних, екологічних, економічних показників, оскільки принципи корпоративної соціальної відповідальності мають інтегруватися в усі бізнес-процеси компанії

Побудовано автором.

У розвинених країнах провідні компанії використовують комплексний підхід до оцінювання соціальної відповідальності. Ця тенденція простежується в останніх міжнародних ініціативах і стандартах, включаючи стандарти зі складання нефінансової звітності, спроби Євросоюзу зробити інтегровані звіти обов'язковими для великих компаній. Компанії країн, що розвиваються, зокрема Україна, найбільш схильні до використання мінімалістичного підходу до оцінювання соціальної відповідальності бізнесу.

По-друге, формуючи конкретну методику оцінювання, слід розуміти, що вона найбільшою мірою залежить від рівня розвитку соціальної

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

відповідальності, який являє собою комбінацію вимог до бізнесу і очікувань від нього з боку суспільства і держави та вигідності / невикладності соціальної активності для бізнесу. У підсумку – чим вище у бізнес-структур рівень соціальної відповідальності, тим більше у них добровільно прийнятих на себе зобов'язань. Крім того, слід враховувати, що існує тісний взаємозв'язок між стадією життєвого циклу і рівнем розвитку корпоративної соціальної відповідальності компанії (табл. 2).

Таблиця 2
Взаємозв'язок між стадіями життєвого циклу і рівнем розвитку корпоративної соціальної відповідальності компанії

Стадії життєвого циклу компанії	Рівень корпоративної соціальної відповідальності компанії	Характеристика
Народження	Перший – становлення	Компанії здійснюють захоплення території, їм властиве агресивне ставлення до зовнішнього світу; стиль управління – вказівка. КСВ полягає в дотриманні законів
Ріст	Другий – усвідомлення	Приходить усвідомлення необхідності соціально відповідальної поведінки. Компанії починають займатися благодійністю
Зрілість	Третій – стабілізація	Відбувається посилення відповідальності компанії перед внутрішніми і зовнішніми стейкхолдерами, відбувається запровадження компаніями принципів КСВ у місію, стратегію, корпоративну культуру. КСВ використовується в політиці HR, GR і PR
Старіння	Четвертий – бюрократизація	Відбувається висока формалізація процедур, застосовується професійний менеджмент окремих процесів КСВ, розробляються регламенти процесів, здійснюються стратегічні соціальні інвестиції, відбираються соціальні проекти, близькі до стратегії бізнесу та ін.
Відродження	П'ятий – ідеалізація	Впроваджуються цінності «вищого» порядку – екологія, якість життя, глобальне бачення, лідерський колективний тип управління. П'ятого рівня досягають мало компаній, і це, швидше, якийсь ідеал, до якого компаніям необхідно прагнути

Побудовано автором.

По-третє, обираючи конкретні методи для створення системної картини у сфері оцінювання соціальної відповідальності бізнесу, доцільно

розглядати їх з позицій двох взаємопов'язаних аспектів: кількісного (скільки коштів інвестується в соціальні завдання) і якісного (як і наскільки комплексно цей процес організований). Перший ґрунтується на порівнянні досягнутих результатів зі стандартами, які характеризують соціальну відповідальність, інший доповнює оцінки, одержані за допомогою стандартів, характеристиками, що не завжди можна виміряти кількісно, але які також характеризують результативність соціальної відповідальності, показують її вплив на всі сторони життя суспільства, бізнесу, держави і національної економіки. Найчастіше наявні методи об'єднують у дві групи: методи, метою яких є кількісне оцінювання рівня соціальної відповідальності бізнесу через оцінювання соціальних інвестицій і розрахунок певних кількісних показників; методи, метою яких є якісне оцінювання соціальної відповідальності бізнесу через складання соціальних рейтингів і соціальних звітів і визначення певних якісних характеристик.

Серед найбільш розповсюджених методів і методик варто відзначити такі: метод, який ґрунтується на розрахунку індексів соціальних інвестицій приватного сектору в Росії, запропонованих Асоціацією менеджерів при підтримці Програми розвитку ООН; метод, який ґрунтується на використанні системи оцінювання рівня корпоративної соціальної відповідальності підприємства, запропонований Н. Кричевським і С. Гончаровим [6, с. 130-148]; нормативно-індикативний підхід до оцінювання корпоративної соціальної відповідальності Л. Грициної [4]; метод, який ґрунтується на використанні запропонованого Експертною радою Форуму соціально відповідального бізнесу України документа [15], метою якого є надання компаніям системи надійних індикаторів оцінки економічних, соціальних та екологічних показників своєї діяльності, а також показників успішності взаємодії із зацікавленими сторонами.

З усіх методик оцінювання корпоративної соціальної відповідальності, результати яких доступні широкому колу стейкхолдерів, найбільш популярними є методики розрахунку фондових індексів у сфері корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку, так званих соціальних індексів. Призначення соціальних фондових індексів – забезпечити прийняття рішень у межах соціально відповідального інвестування. Прикладами фондових індексів у сфері корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку є такі: Dow Jones Sustainability Index, NASDAQ Social Index, FTSE 4 Good, CLD Social Index тощо [2; 3; 8]. Так само набирає популярності в практичному використанні методика вимірювання індексу соціальних інвестицій (SROI – social return on investment). Ця методика розрахунку дозволяє показати рівень ефективності (прибутковості / збитковості) вкладених інвестицій в соціальну сферу. Має на меті оптимізувати соціальні затрати за рахунок їх об'єктивної оцінки, планування та контролю реалізації. Методика дозволяє виміряти неекономічний (соціальний, екологічний та ін.) внесок, який компанія реалізує за допомогою соціальних проектів. SROI може бути використана організацією будь-якого типу для оцінювання впливу на зацікавлені сторони,

вдосконалення діяльності та підвищення ефективності своїх інвестицій. В основі оцінювання соціальної ефективності інвестицій лежить аналіз витрат і вигод. SROI вимірює цінність створюваних благ і витрати на створення цих благ [17].

Американськими вченими Л. Бурком і Дж.-М. Логздоном була запропонована ще одна методика оцінювання ефективності корпоративної соціальної політики компанії – методика вимірювання стратегічних вигод компанії від заходів у сфері КСВ [13, с. 59].

Російськими вченими запропонована методика оцінювання ефективності корпоративної соціальної політики у форматі «інформаційної карти» [6, с. 25]. Ця методика розроблена, враховуючи специфіку ділової активності російських підприємств і їхній досвід у розробленні планів соціального розвитку, а також сучасні міжнародні розробки у цій галузі. Вона призначена для застосування в країнах з економікою, що розвивається, і слабким громадянським суспільством.

По-четверте, обираючи конкретні методи оцінювання внеску соціальної відповідальності бізнесу в результати соціально-економічного розвитку господарської системи певного адміністративно-територіального утворення або національної економіки країни загалом, слід враховувати, що будь-яка бізнес-структура, яка функціонує на певній території, є складовим елементом або підсистемою відповідної територіальної одиниці як соціально-економічної системи (місто, район, область, регіон і країна загалом), так і відповідного рівня національної господарської системи країни (як на рівні адміністративно-територіального утворення, так і на рівні національної економіки країни загалом). Саме тому корпоративна стратегія розвитку бізнес-структур має відповідати і сприяти досягненню головної мети, яка стоїть як перед системою загалом, так і перед підсистемою, що знаходиться в ієрархії управління на більш високому рівні. Враховуючи, що головною метою соціально-економічного розвитку національної економіки України в умовах формування постіндустріального суспільства, є підвищення її конкурентоспроможності і зростання на цій основі добробуту населення нашої країни, абсолютно логічним є визначення кожною бізнес-структурою цільовими настановами двох пріоритетних стратегічних завдань, які також будуть визначати спрямованість заходів соціальної відповідальності бізнесу та її внесок у соціально-економічний розвиток як господарської системи певного адміністративно-територіального утворення регіону, так і національної економіки: досягнення довгострокових конкурентних переваг; підвищення рівня і якості життя та добробуту, перш за все працівників компанії, а також населення відповідного регіону і країни.

В зв'язку з цим значної уваги потребує процес виділення тієї частини внеску бізнес-структур у соціально-економічний розвиток господарської системи певного адміністративно-територіального утворення або національної економіки, яка безпосередньо зумовлена їх соціально-відповідальною поведінкою. Знайти частку цього внеску можливо, на нашу думку, ґрунтуючись на аналізі двох напрямів реалізації соціальної відповідальності бізнесу: зовнішнього та внутрішнього. При цьому потрібно

виходити з розуміння того, що має враховуватися тільки та діяльність компанії, яка здійснюється понад законодавчо встановлені вимоги.

Проведений аналіз літературних джерел засвідчив, що нині практично відсутні наукові розробки в цьому напрямі. Серед нечисленних наукових публікацій, присвячених вирішенню цієї проблеми, варто відзначити роботу А. Андрєєва [1], який для оцінювання кількісного впливу соціально відповідального функціонування окремої бізнес-структури на стійкий розвиток регіону за певний період часу пропонує визначати коефіцієнт, який розраховується через перемноження трьох індексів впливу діяльності корпорації на: економічне зростання регіону, покращення екологічної ситуації, рівень і якість життя населення. На думку автора, індекс впливу діяльності корпорації на економічне зростання регіону слід визначати через перемноження індексу зростання товарної продукції на індекс збільшення податкових платежів у регіональний і місцевий бюджети за поточний період порівняно з базовим. Індекс впливу на покращення екологічної ситуації – через перемноження індексу зниження викидів шкідливих речовин у водні джерела і індекс зниження викидів шкідливих речовин в атмосферу, а індекс впливу на рівень і якість життя населення – через перемноження індексу зростання середньої заробітної плати працівників компанії на індекс зниження рівня захворювань працівників компанії за поточний період порівняно з базовим.

Основний недолік розглянутого підходу до оцінювання впливу соціально відповідальної поведінки бізнесу на результати розвитку регіону полягає в тому, що в ньому не виділяються параметри соціальної відповідальності діяльності компанії, а за основу розрахунків приймаються зміни загальних обсягів діяльності. Отримані індекси характеризують зміну масштабів діяльності корпорації за окремими її напрямками, але яким є конкретний вплив цих змін на соціально-економічну ситуацію в регіоні, з цієї методики зрозуміти неможливо.

Отже, проведений аналіз дає підстави говорити, що у реальній практиці досить важко оцінити внесок соціальної відповідальності в результати соціально-економічного розвитку господарської системи регіону та національної економіки України, враховуючи різноплановість вітчизняного бізнесу. Водночас безсумнівним є той факт, що в основі соціально відповідального бізнесу є успішний і динамічний розвиток виробничо-господарської діяльності конкретної компанії. Саме це дає потрібний суспільству соціальний ефект у вигляді робочих місць, товарної маси, податкових поповнень бюджетів усіх рівнів і можливості реалізації додаткових соціальних програм. Саме це у кінцевому підсумку забезпечує високі і стійкі темпи зростання як національної економіки, так і окремих її адміністративно-територіальних утворень.

Тому для оцінювання внеску конкретних бізнес-структур у результати соціально-економічного розвитку господарської системи будь-якого адміністративно-територіального утворення або національної економіки країни, з нашої точки зору, необхідно використовувати систему з трьох груп показників, які відображають економічний, бюджетний і соціальний ефекти.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Економічний ефект для соціально-економічного розвитку господарської системи будь-якого адміністративно-територіального утворення або національної економіки країни виражається збільшенням сумарного валового продукту (регіонального, національного), отриманого в результаті здійснення різних форм реалізації соціально відповідальної поведінки бізнес-компаній. Бюджетна ефективність оцінюється на основі збільшення загальної величини податкових надходжень до бюджетів різних рівнів, що дозволяє сконцентрувати бюджетні ресурси і цілеспрямовано витратити їх на вирішення найбільш актуальних для певної території або країни загалом соціальних проблем. Соціальний же ефект полягає в забезпеченні умов для збереження соціальної стабільності і гідного рівня якості життя

населення конкретного адміністративно-територіального утворення або країни. У першому наближенні соціальний ефект може бути кількісно оцінений на основі приросту доходів населення в розрахунок на одну особу.

Пропонований нами поетапний методичний підхід до оцінювання внеску соціально відповідальної поведінки будь-якої компанії в результати соціально-економічного розвитку господарської системи як адміністративно-територіального утворення або національної економіки представлений на рис. 1.

На першому етапі в межах кожного з двох напрямів соціальної відповідальності бізнесу за аналізований рік виділяються всі форми їх реалізації, тобто дається їх детальний перелік.

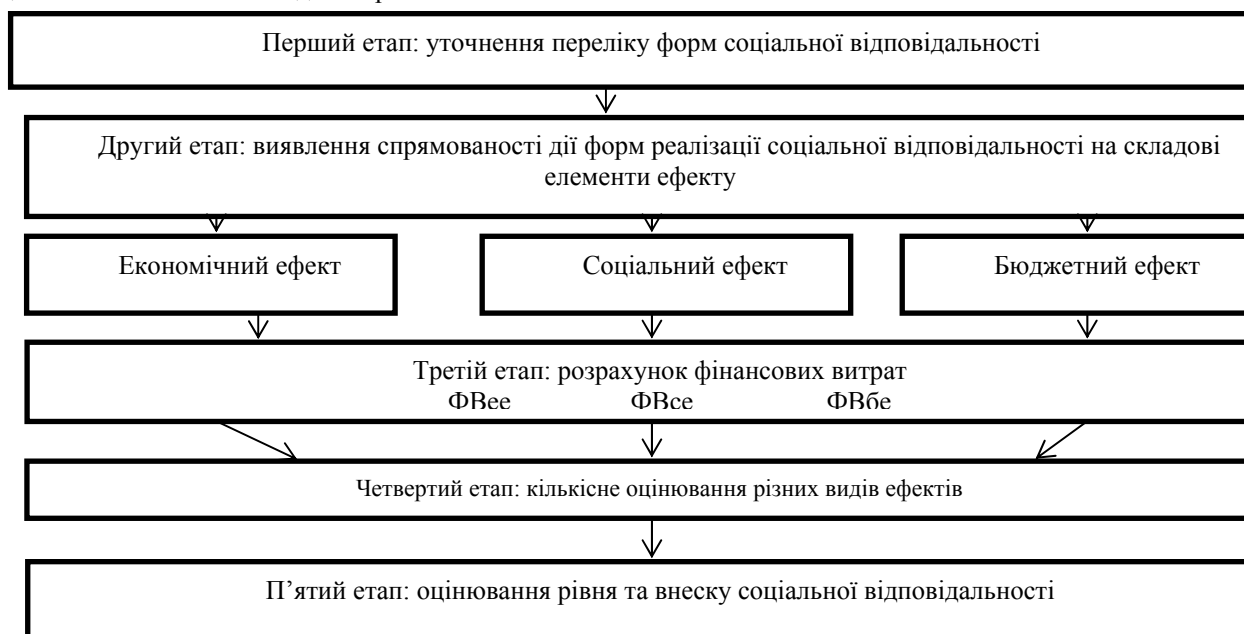

Рис. 1. Етапи оцінювання внеску соціально відповідальної поведінки бізнес-структури в результати соціально-економічного розвитку господарської системи адміністративно-територіального утворення або національної економіки країни

Побудовано автором.

На другому етапі на основі аналізу та оцінювання всіх форм реалізації соціальної відповідальності бізнесу виявляються напрями їх впливу та внеску в результати соціально-економічного розвитку господарської системи адміністративно-територіального утворення або національної економіки. У разі відсутності форм реалізації соціальної відповідальності, що сприяють виникненню того чи іншого ефекту, розрахунок по ньому припиняється.

На третьому етапі здійснюється розрахунок фінансових витрат за різними формами реалізації соціальної відповідальності бізнесу, що сприяє отриманню економічного (FVe), бюджетного (FVbe) і соціального (FVse) ефектів.

На четвертому етапі розраховуються кількісні параметри економічного, бюджетного і соціального ефектів від соціально відповідальної поведінки відповідної компанії.

На п'ятому етапі доцільно оцінити рівень соціальної відповідальності компанії на основі порівняння її вкладу в ефективне функціонування господарської системи адміністративно-

територіального утворення або національної економіки з витратами і результатами своєї діяльності.

Безумовно, що одним з найбільш відповідальних є процес уточнення впливу різних форм реалізації соціальної відповідальності бізнесу на складові їх ефективності для відповідної території. Більшість таких заходів будуть вносити певний внесок у соціальну складову ефекту, що не завжди можна кількісно виміряти приростом доходів на душу населення певного адміністративно-регіонального утворення або всієї країни, однак ефект з точки зору соціальної стабілізації ситуації і зростання довіри до відповідних бізнес-компаній буде завжди.

На особливу увагу заслуговує етап кількісного оцінювання економічного, бюджетного і соціального ефектів. Економічний ефект буде проявлятися за тими заходами, які спричиняють збільшення обсягу виробництва продукції або послуг у компанії або ж на тих підприємствах, де реалізуються соціальні проекти за рахунок коштів відповідної бізнес-структури. Так, якщо соціальний проект дозволяє створити певну кількість нових робочих місць, то, знаючи величину

обсягу, наприклад валового регіонального продукту, що припадає на одного працюючого, можна кількісно оцінити внесок компанії в його приріст. Розрахунок збільшення податкової бази, наприклад для регіону, можна здійснити на основі виділення з загальної величини додаткових податкових відрахувань, отриманих за рахунок реалізації всіх форм соціальної відповідальності бізнесу, тієї її частини, яка надходить до бюджетів відповідних рівнів.

Оцінювання рівня соціальної відповідальності бізнес-структури за пропонованого підходу можна здійснити кількома способами. У першому випадку – на основі коефіцієнта, що характеризує обсяг всіх витрат в розрахунку на одиницю прибутку підприємства. У другому випадку можна отримати коефіцієнт, який показує приріст, наприклад валового регіонального продукту, у розрахунку на одиницю вкладених фінансових ресурсів. У третьому випадку рівень соціальної відповідальності можна визначити через віднесення загального обсягу додатковий податкових надходжень до суми витрачених коштів на всі форми реалізації соціальної відповідальності.

Висновки. Розраховані таким чином коефіцієнти дають можливість порівнювати між собою різні структури бізнесу з точки зору їх внеску в розвиток місцевої громади та суспільства загалом і сприяють зростанню їх іміджу як в органах влади, так і серед населення регіону і всієї країни.

У сучасних умовах, коли економічні процеси перетинають національні кордони, виникають нові проблеми, пов'язані з наукою, екологією, відтворенням робочої сили тощо, які не під силу вирішувати ринку і окремо взятим суб'єктам економічної діяльності. Тому світове бізнес-співтовариство розглядає корпоративну соціальну відповідальність як інструмент гармонійного, сталого розвитку бізнесу. Сама ця концепція, що виникла півтора десятиліття назад, отримує все більш зростаюче визнання. Її суть полягає в доведенні до світової бізнес-спільноти думки про те, що в сучасну епоху, коли все в світі найтіснішим чином взаємопов'язане ланцюгом інформаційних технологій, затребувана нова бізнес-модель, яка ґрунтується на принципах корпоративної соціальної відповідальності. Вона полягає у визнанні того факту, що ефективно здійснюючи свій бізнес, корпорації повинні робити внесок у розвиток як тих спільнот, на території яких вони здійснюють свою діяльність, так і у розвиток національної економіки країни.

Список використаних джерел

1 Андреев А. А. *Корпоративная социальная ответственность как фактор устойчивого развития региона*: дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (по отраслям и сферам деятельности)». Челябинск, 2010. 238 с.

2 Березина О. Ю. Кількісна оцінка соціальної відповідальності корпорацій. *Вісник Української академії банківської справи*. 2012. № 1(32). С. 97-101.

3 Ворона О. В. Методичні підходи до оцінки рівня соціальної відповідальності. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2010. № 30. С. 127-133.

4 Грицина Л. І. Механізм формування корпоративної соціальної відповідальності в управлінні підприємством: автореф. дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.04. Харків, 2008. 19 с.

5 Гуняева Н. Международные стандарты в области социальной ответственности. *Стандарты и качество*. 2004. № 10. 61-65.

6 Доклад о социальных инвестициях в России за 2004 год. Роль бизнеса в общественном развитии / общ. ред.: С. Е. Литовченко. М.: Ассоциация менеджеров, 2004. 80 с.

7 Євтушенко В. А. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: *Технічний прогрес та ефективність виробництва*: зб. наук. пр. № 46(1019). С. 53-63.

8 Guidance on social responsibility 26000. *International Organization for Standardization*: Website. 2010. URL: isotc.iso.org

9 Кричевский Н. А., Гончаров С. Ф. *Корпоративная социальная ответственность*. М.: Дашков и Ко, 2007. 216 с.

10 Котлер Ф., Лі Н. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / [пер. з англ. С. Яринич]. К.: Стандарт, 2005. 302 с.

11 Мазурик О. В., Єрескова Т. В. Соціальний аудит в системі соціального управління. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*: зб. наук. пр. 2008. Вип. 1. С. 230-233.

12 Маматова Т. Міжнародні стандарти в області соціальної відповідальності: механізм адаптації для органів державного контролю України. *Державне управління та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. 2010. Вип. 1(4). С. 51-53.

13 Проект Експертної ради Форуму соціально відповідального бізнесу України «Соціальна відповідальність: принципи та рекомендації щодо звітності». *Асоціація міст України*: сайт. 4 липня 2006 р. URL: <http://www.auc.org.ua/files/fl152089376.doc>

14 Сурніна К. С. Корпоративна соціальна відповідальність в управлінні акціонерними товариствами. *Економіка Крима*. 2013. № 1. С. 220-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econkr_2013_1_47

15 Товма Н. А. *Рейтинговые показатели КСО*. 2009. URL: http://www.rusnauka.com/5_NMIV_2009/Economics/40769.doc.htm

16 *The Global Compact: огляд діяльності 2006-2009*. К.: Global Compact Network Ukraine, 2009. 12 р.

17 What is SROI? *Social Investment Scotland*: Website. 2018. URL: <http://www.socialinvestmentscotland.com/our-impact>

References

1 Andreyev, A. A. (2010). *Korporativnaya sotsial'naya otvetstvennost' kak faktor ustoychivogo razvitiya regiona* [Corporate social responsibility as a factor in the sustainable development of the region]. Ph.D. in Econ. Dissertation. Chelyabinsk. [in Russian].

- 2 Berezina, O. Yu. (2012). Kil'kisna otsinka sotsial'noyi vidpovidal'nosti korporatsiy [Quantitative assessment of corporate social responsibility]. *Visnyk Ukrayins'koyi akademiyi bankivs'koyi spravy – Bulletin of the Ukrainian Academy of Banking*, 1(32), 97-101. [in Ukrainian].
- 3 Vorona, O. V. (2010). Metodychni pidkhody do otsinky rivnya sotsial'noyi vidpovidal'nosti [Methodological approaches to assessing the level of social responsibility]. In *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti [The bulletin of transport and industry economics]: Vol. 30* (pp. 127-133). [in Ukrainian].
- 4 Hrytsyna, L. I. (2008). Mekhanizm formuvannya korporatyvnoyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti v upravlinni pidpnyemstvom [The mechanism of formation of corporate social responsibility in the management of the enterprise]. (Ph.D. in Econ. Thesis, Kharkiv, Ukraine). [in Ukrainian].
- 5 Gunyayeva, N. (2004). Mezhdunarodnyye standarty v oblasti sotsial'noy otvetstvennosti. *Standarty i kachestvo – Standards and quality*, 10, 61-65. [in Russian].
- 6 Litovchenko, S. E. (Ed.) (2004). Doklad o sotsial'nykh investitsiyakh v Rossii za 2004 god. Rol' biznesa v obshchestvennom razvitii [Report on social investment in Russia in 2004. The role of business in social development]. Moscow: Managers Association. [in Russian].
- 7 Yevtushenko, V. A. (2013). Otsinka korporatyvnoyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti: metody, ob'yekty, pokaznyky [Assessment of corporate social responsibility: methods, objects, indicators]. In *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu «Kharkivs'kyy politekhnichnyy instytut». Seriya: Tekhnichnyy prohres i efektyvnist' vyrobnytstva" [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute". Series Technological progress and efficiency of production]: Vol. 46(1019)* (pp. 53-63). [in Ukrainian].
- 8 Guidance on social responsibility 26000 (2010). *International Organization for Standardization*: Website. Retrieved from isotc.iso.org
- 9 Krichevskiy, N. A., & Goncharov, S. F. (2007). Korporativnaya sotsial'naya otvetstvennost' [Corporate social responsibility]. Moscow: Publishing and Trading Corporation «Dashkov and Co». [in Russian].
- 10 Kotler, F., & Lee, N. (2005). Korporatyvna sotsial'na vidpovidal'nist'. Yak zrobyty yakomoha bil'she dobra dlya vashoyi kompaniyi ta suspil'stva [Corporate social responsibility. How to do as much good as possible for your company and society]. Kyiv: Standard. [in Ukrainian].
- 11 Mazuryk, O. V., & Yereskova, T. V. (2008). Sotsial'nyy audyt v systemi sotsial'noho upravlinnya [Social audit in the system of social management.]. In *Metodolohiya, teoriya ta praktyka sotsiologichnoho analizu suchasnoho suspil'stva [Methodology, theory and practice of sociological analysis of modern society]: Vol. 1* (pp. 230-233). [in Ukrainian].
- 12 Mamatova, T. (2010). Mizhnarodni standarty v oblasti sotsial'noyi vidpovidal'nosti: mekhanizm adaptatsiyi dlya orhaniv derzhavnoho kontrolyu Ukrayiny [International standards in the field of social responsibility: an adaptation mechanism for Ukrainian state control bodies]. In *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya [Public administration and local self-government]: Vol. 1(4)* (pp. 51-53). [in Ukrainian].
- 13 Proekt Ekspertnoyi rady Forumu sotsial'no vidpovidal'noho biznesu Ukrayiny «Sotsial'na vidpovidal'nist': pryntsyipy ta rekomendatsiyi shchodo zvitnosti» [Draft of Expert Council of the Forum of socially responsible business of Ukraine «Social responsibility: principles and recommendations for reporting»]. (2006, Jul 4). *Association of Ukrainian Cities*: Website. Retrieved from <http://www.auc.org.ua/files/f1152089376.doc> [in Ukrainian].
- 14 Surnina, K. S. (2013). Korporatyvna sotsial'na vidpovidal'nist' v upravlinni aktsionernymy tovarystvamy [Corporate social responsibility in the management of joint-stock companies]. *Ekonomika Kryma – Crimea Economy*, 1, 220-224. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/econkr_2013_1_47 [in Ukrainian].
- 15 Tovma, N. A. (2009). Reytingovyye pokazateli KSO [CSR ratings]. Retrieved from http://www.rusnauka.com/5_NMIV_2009/Economics/40769.doc.htm [in Russian].
- 16 The Global Compact: ohlyad diyal'nosti 2006-2009 [The Global Compact: overview of activities 2006-2009] (2009). Kyiv: Global Compact Network Ukraine. [in Ukrainian].
- 17 What is SROI? (2018). *Social Investment Scotland*: Website. Retrieved from <http://www.socialinvestmentscotland.com/our-impact>

Надійшло 01.11.2018 р.